

**ЖЕНАТА КАТО НЕИЗБЕЖНИЯТ ВИНОВНИК. ОТГОВОРНОСТ ЗА РАЗПАДА НА СЕМЕЙСТВОТО И СТЕРЕОТИПИ КЪМ РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА УСИЛИЯТА ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА ВРЪЗКАТА**

**Николай Димитров,**

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, e-mail: n\_dimitrov@phls.uni-sofia.bg

**Резюме:**

*В съвременното общество джендърните стереотипи играят ключова роля за формирането на възприятията за семейните отговорности. Дълбоко вкоренен стереотип се формира около позицията, че жените са виновни за проблемите в семейството и разпада му. Настоящата статия разглежда критично подобен наратив, като обръща внимание на социалните и психологически фактори, допринасящи за устойчивостта на стереотипите и на негативните последици от тях, включително риска да породят насилие, основано на пола.*

**Ключови думи:** *джендърни стереотипи, семейни отговорности, разпад на семейството.*

**WOMAN AS THE ONE TO BLAME. FAMILIAL BREAKDOWN RESPONSIBILITY AND STEREOTYPES TOWARDS THE DISTRIBUTION OF EFFORTS TO MAINTAIN THE RELATIONSHIP**

**Nikolay Dimitrov,**

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, e-mail: n\_dimitrov@phls.uni-sofia.bg

**Abstract:**

*In contemporary society, gender stereotypes play a pivotal role in shaping perceptions of familial responsibilities. One deeply ingrained stereotype revolves around the notion that women are to blame for familial problems and divorce. This article critically examines and challenge this narrative, shedding light on the social and psychological factors that contribute to the perpetuation of such stereotypes, and on their negative consequences, including the risk of causing gender based violence.*

**Key words:** *Gender stereotypes, familial responsibilities, family breakdown.*

В съвременното общество социалните роли и стереотипите към мъжа и жената са се запазили и играят съществена роля във формирането на възприятията за отговорностите в семейството. Един от дълбоко вкоренените стереотипи е свързан с идеята, че жената е отговорна за поддържането и опазването на вътресемейните отношения, като при разпадането на семейството виновната е тя.

В традиционното българско общество жената е подчинена на мъжа. Основните ѝ задължения са „да роди и отгледа деца, да извършва всички домашни дейности [...], да поддържа чистотата на къщата и двора, да се грижи за здравето на домочадието“<sup>1</sup>. Освен това:

*„По традиция безплодието в семейството се дължи винаги на нея, затова и общественото отношение към нея е отрицателно и недружелюбно [...] Според традиционните нравствени норми жената трябва да бъде трудолюбива и похватна, да върти къщата и семейството, да не е суетна и горделива, да слуша и изпълнява волята на мъжа си“<sup>2</sup>.*

### **„Пазителката на огнището“**

Както пише Донка Петрова (2023): „Традиционно ролите на жените се свързват с домашни задължения, грижа за деца и възрастни хора, и като цяло – сферата на дома, битовото“<sup>3</sup>. Още:

*„В даден минал момент това деление на ролите вероятно е възникнало, за да обслужва практически цели, но с времето и промените в начина на живот се е*

---

<sup>1</sup> Стойнев, А. и кол., 1994

<sup>2</sup> Пак там.

<sup>3</sup> Петрова, Д. 2023: 33

*трансформирало в стереотипи и схеми, които вече не са продуктивни и полезни, и които действат ограничаващо. Несъмнено този модел на половите роли не функционира днес по същия начин, но продължава да оказва своето влияние и в исторически план е обуславял голяма степен на неравенството между половете – кой може да участва във вземането на решения, които засягат общността и обществото и по какъв начин, кой и в каква степен има достъп до ресурсите и до кои ресурси“.*

В същата разработка се изтъква, че феменинните качества водят до очаквания за изпълнение на социални роли, насочени към потребностите на домашното огнище, семейството (деца, съпруг, възрастни родители), към обгрижване на другите, търсене на компромис, омиротворяване<sup>4</sup>.

Доказателства за особената отговорност на жената в българската традиция дава Димитър Маринов в книгата си „Религиозни народни обичаи“<sup>5</sup>. Традицията, свързана с Игнажден (20 декември), например, изисква определени дейности, извършвани само от жени, да бъдат изпълнени, с оглед „да има спор<sup>6</sup> вкъщи и берекет и да не оголява семейството“. На други места – пише още Маринов – варят определени храни, отново „за да има спор и берекет вкъщи“. Има и някои по-малко известни и с ограничено разпространение обичаи, какъвто е замесването на т.нар. „пазен квас“ в Русенско, което става само от „моми, булки и жени“, като

*„Тоя квас, изсъхнал на вятъра, се пази като драгоценност, защото с него може да се лекува всякаква болест, той гони от къщата всякаква лошавина, всеки лош дух и запазва къщата и домашните от магии. Жена, която го носи, привличала мъжа си да се прилепи при нея и да я обича, а мома, която го носи, ставала изгора за момците, които лудеели след нея. Такава мома се оженва скоро, и то за тогова, когото иска“<sup>7</sup>.*

---

<sup>4</sup> Пак там.

<sup>5</sup> Маринов, Д. 2003б

<sup>6</sup> Думата „спор“ е използвана в по-стария и архаичен смисъл на „сполука“, не в смисъла на „конфликт“ – б.м.

<sup>7</sup> Маринов, Д. 2003б

Българската народна традиция ясно разграничава „мъжките“ от „женските“ празници и обреди, особено тези, при които се извършват практики, свързани с мъжествеността и женствеността. В тях ясно личи разграничаването на специфичните роли, които имат мъжете и жените, като някои са и позволени само за единия или другия пол. Народната вяра и обичайното право не правят разграничението в смислите зад по-новите понятия „(биологичен) пол“ и „полова роля“ (респ. „джендърна роля“ и „джендър“). А традиционното гледище за половата дихотомия в българската традиция Димитър Маринов по-задълбочено засяга в друга своя книга – „Народна вяра“. Там той пише (запазен е оригиналният правопис):

*„Жената е по-млада от мъжа, затова народната вяра я подчинява нему [...] Народната вяра и поверието са определили строго какво може да върши жената било в религиозните обичаи и обреди, било в домашните и полските занятия [...] Момата трябва да се ожени; това заповядва народната вяра, народното поверие. Неженена мома е голямо зло не само за къщата, но и за селото [...] Такава неженена мома е изключена из всички обреди и обичаи. Мома и момък се женят да въдят деца. Жена, която няма деца, е бездетка. Бездетка жена е зло в къщата; на нея тежат тежки майчини или бащини клетви. Народната вяра тук не допуска виновност у мъжа, а само у жената; ето защо и всичката злоба се изсипва върху бездетната жена. Такава жена не може да зима участие в никакъв религиозен обред“<sup>8</sup>.*

Подобни възбрани съществуват и върху вдовиците, с известни изключения – ако има много деца, които „са останали на нейните ръце“ или ако е станала „глава на къщата“, но само „додето порасте някое от малолетните ѝ деца момчета“. Както заключава Маринов: „Нито мъж може да бъде сам и да върши всичко, нито жена. Що върши един мъж – жена не може, ама и що върши жена, мъж не може. Двамата завъждат дом, къща“<sup>9</sup>.

Индиректни доказателства за особеното място на жената за развала на една връзка или семейство се намират и в описанията на различни практики, свързани с магьосничеството, които описва Маринов. Магията, оказва се, в българската традиция е

---

<sup>8</sup> Маринов, Д. 2003а

<sup>9</sup> Пак там.

приписвана на жените – само жени са описвани като магьосници, в единствено число се среща само думата „магьосница“ (не и „магьосник“), съответно – и магиите за събиране и разделяне на мъже и жени са извършвани от жени, но и поръчвани най-често от жени.

Още по-конкретно е описанието на традиционните изисквания към морала. Те, разбира се, касаят и мъжа, като и на него също му се приписва роля и отговорност, свързана с прелюбодеяние, но гледната точка е, че прелюбодеянието засяга дома на жената, която го е извършила:

*„Всяка женена жена и женен мъж не бива да ходят с чужд мъж или чужда жена, защото в къщата влиза зло, нещастие, болести и сиромашия [...] Не бива никой да води блуден живот. Народната вяра утвърждава, че къща, дето жената блудства с други мъже – тая къща запустява“<sup>10</sup>.*

Стереотипът, че жената е отговорна за поддържането на семейството и че нейната вина е ключов фактор за разпада му, често е резултат от традиционни джендърни очаквания и ролеви модели. Подобни стереотипи са в състояние да оказват отрицателно въздействие върху равенството между половете и дават начало на възникването и поддържането на социалното неравенство между мъжете и жените. По същия начин традиционни и религиозните вярвания поставят жената в подчинено положение и ѝ определят особени отговорности за семейните взаимоотношения. Възприемането ѝ като отговорна за разпада на семейството е стереотип, който се среща в различни общества и региони, често свързан с широк контекст от социални, културни и исторически фактори. В много общества все още съществуват устойчиви социални очаквания и родови стереотипи, които може да доведат до отдаване изцяло върху жената на отговорността за стабилността на семейството. В този смисъл – очакванията към нея да бъде „домакиня“ и „пазителка на семейството“ може да се превърнат в обвинения, когато то се разпада. Така че – и в този случай, ако жената не отговаря на подобни очаквания, също може да бъде обвинена за разпада на семейството.

### **„Разбидомницата“**

---

<sup>10</sup> Пак там.

Въпреки че подобни стереотипи, държащи жената отговорна за поддържането и разпада на връзката или брака, все още съществуват, съвременното западно общество претендира да полага системни усилия към промяна и осъзнаване на недопустимостта за припознаването на вината за проблемите в диадата (вкл. в семейството) само върху единия партньор и то – конкретно върху жената. Ключово за поддържането на подобни стереотипи обаче е и влиянието на медиите. Те, не само по отношение на информационните материали, но особено в рамките на популярните и развлекателните си формати, често не само поддържат, но дори и подсилват стереотипите за жените като съблазнителки, така те биват представяни не само като „пазителки“, но и като „разрушителки“ на семейства.

За изследването на влиянието на стереотипа за отговорността на жената за разпада на семейството беше проведена анкета сред 387 респонденти, резултатите от която ще бъдат анализирани и подробно представени в отделна статия. Отговорилите са случайно подбрани и заявили съгласие да вземат участие в нея, като се анализират мненията им, относно ролята на жената във вътресемейните отношения. Ограничение на проучването е относително малкият му обхват, както и анализа на данни от непредставителна извадка, тъй като респондентите са само такива, които са се отзовали на предложението да вземат участие. Въпреки това, данните са подходящи за анализ и обсъждане, както и може да се смятат за относително добре представящи традиционни джендърни стереотипи и представи, свързани с отговорността на жените за поддържане и запазване на семейството, както и обратно – неизменната вина при случил се негов разпад. Като цяло, резултатите показват, че стереотипът за отговорността на жената за вътресемейните взаимоотношения, въпреки промените в социалните роли през последните десетилетия, продължава да намира подкрепа сред българското общество. Също така, този стереотип води до вменяване на вина на жената при разпада на връзката.

От всички 387 участници, 337 (87,1%) са жени. От една страна, това е очаквано и разбираемо, предвид разпространението на анкетата в интернет-среда, при което и извадката става според отзовалите се, за която е типично и мнозинството от

респондентите да е от женски пол. Не е изключено и темата на проучването допълнително да мотивира повече жени (респ. – да демотивира мъжете) да участват. Извадката е от почти изцяло заявили се като българи (97,2%), които са 376 души, други петима (1,3%) са се определили като турци, по двама са се самоопределили като македонци или руснаци (по 0,5%), има по един представител на ромската и еврейската общност у нас. Болшинството са висшисти (90,2%), живеят в голям град (85,8%), мнозина са и родени в голям град (68,2%), живеят в двойка (брачна или в съвместно съжителство – 75,7%), разведени са 22 души (5,7%), като деца имат 77,5% от участниците. Макар и спекулативно, типичният участник в анкетата може условно да бъде описан като жена, българка, с висше образование, родена и живееща в голям град, на 42 години, семейна и с деца.

Едва 33 души (8,5% от респондентите) отчитат, че са чували думата „разбидомница“. Разбира се, тя не присъства в ежедневната лексика. Не е и включена в „Речник на българския език“, за разлика от думи като „разтурикъща“, „несврътник“ и респ. – „несврътница“<sup>11</sup>. В същото време, обаче, повече от два пъти по-малко хора съобщават, че са чували мъжкия род на съществителното – „разбидомник“: само 14 души (3,6% от респондентите). Че са чували и двете думи отчитат 13 души, 20 човека са чували само варианта в женски род, един респондент (жена на 38 години) отчита, че е чувала единствено мъжкия вариант, като определя „разбидомник“ като „някой, който разбива домове“. Макар да твърди, че не е чувала женския вариант, на него дава същото възможно определение. Какво има предвид, обаче, би било спекулативно да се предполага – дали асоциира думите с разваляне на семейства, или по-скоро възприема възможното им значение буквално – като престъпник, който взломява домове, с цел кражба.

Любопитно е да се види как най-често респондентите определят значението на двете думи. По отношение на „разбидомница“, преобладава мнението, че това е „жена, която има интимни отношения с женен мъж, и която цели да го отдели от семейството му, да го разведе“. От отговорилите 63 души дават обяснения в широки граници, които обаче

---

<sup>11</sup> Речник на българския език (онлайн). А – системност. <https://ibl.bas.bg/rbe/> (12.12.2023)

не включват пряко обвинение на жената за развалата на семейството (в тази група са както „не мога да предположа какво значи“, така и „домакиня“, но и „безскрупулна жена“, „жена, която чупи всичко къщи“, така и „уличница“, „лека жена“ и „негодница“). Останалите респонденти са повече или по-малко конкретни и описателни в обясненията си. Често срещани са смислови групирания около „жена, която съсипва семейства“, „любовница, която успява да разведе мъжа“, „жена, която има връзка с женен мъж“ и подобни. Любопитно е, че няколко души (7 от отговорилите) смятат, че разбидомницата цели да разбие собственото си семейство, като изневерява на собствения си съпруг (напр. „парясница“ – жена, която изоставя партньора си, в по-съвременния вариант – която се развежда със съпруга си).

Що се отнася до „разбидомник“, се отчитат различия. Първо – значително повече са респондентите, които заявяват, че не могат да предположат какво означава тази дума: 25 души от 387 отговора, докато при варианта с „разбидомница“ тези, които са отговорили с „не зная“ са само 16). Има разлика и по отношение тези, които са дали обяснения, различни от смисъла на „мъж, който разваля семейства“, именно 24 от респондентите (при 63 за „разбидомница“) са отговорили, че „разбидомникът“ е „крадец“, „негодник“, „нехранимайко“, „непрокопсаник“, има дори отговори, че означава „пияница“, „битов алкохолик“, „лош баща и съпруг“. Данните по последните два коментирани параметъра може да означават, че фактическият стереотип по отношение стабилността на брака и семейството към мъжете е насочен повече към отвлечени понятия („непрокопсаник“, „нехранимайко“) или стигми на индивидуалния характер, изразявани чрез пороци („крадец“, „алкохолик“), но за няколко отговора може да се смята, че изразяват известен толеранс, приемане на мъжката изневяра като повече или по-малко нормална, предвид, че по-рядко разпадът на семейството се свързва с мъжа: 6 от респондентите са заявили, че такава дума няма или „не би трябвало да съществува“, докато в същото време са дали утвърдителен отговор, че знаят или определят в границите на смисъла „жена, която разваля семейства“, що се касае до дефинирането на думата „разбидомница“. Другите 332 респонденти дават относително сходни, но точни определения на „разбидомник“, като „мъж, който разваля чужди семейства“. При „разбидомница“ относително точните определения са по-малко, конкретно – 311. Като



трябва да се направи уточнението, че в женския вариант се срещат допълнително и определения като „жена, която изневерява на мъжа си“ и „развратница“, докато в мъжкия вариант на думата подобни обяснения липсват, с което пък броят на респондентите, смятащи, че разбидомницата е факторът за разпад на една връзка, се увеличава до 354.

Още по-интересно е да се видят отговорите на въпроса, ако респондентите смятат, че съществува само едната от двете думи, коя са чували или предполагат, че е по-вероятно да се среща. Понеже той е преднамерено предложен като незадължителен, отговори са дали само 137 респондента, като едва трима са казали, че не мислят, че съществува която и да било от двете думи, останалите 134 са отговорили по следния начин: заявили или предположили съществуването само на мъжката форма („разбидомник“) са едва 4 души, предположилите или потвърдили съществуването и на двете форми са 42 от респондентите, докато 88 – на практика малко над 64 на сто, или почти две трети – смятат, че съществува или е по-логично да съществува само формата в женски род („разбидомница“). Сред тях отговорите са: „Вероятно съществува само формата в женски род, защото най-често се обвинява жената, а не мъжът, въпреки участието на двамата. Сексизъм.“, „Най-вероятно съществува само в женски род. Народопсихологията приема жената като пазител на семейните ценности.“, „[Дължи се] На стереотипа, че само жените са причина за разваляне на семейство. На мъжете им е позволено да имат такива извънбрачни връзки, дори е гордост, но жените са лоши и морално пропаднали, когато правят това.“, „В българската патриархална култура вината за семейния неуспех носи жена – независимо дали външната на семейството, или съпругата. Ако жената има любовник – вината е нейна, не негова, ако мъжът има любовница – вината пак е нейна, а не негова.“, „В обществото основно се налага мнението, че жените са виновни за разпадане на семейството, както и толерансът към отклоняването от наложените норми на поведение е много по-малък в сравнение с този на мъжете. Затова смятам, че думата „разбидомница“ би била по-често срещана от думата „разбидомник“, ако втората изобщо съществува.“, „Разбидомница звучи по-истинско.“, „Обикновено се използва в женски род, но това се дължи на патриархалния тип семейство, което се е наложило в България!“, „По-често съм я чувала за жени“ и т.н.

Така или иначе, концепцията за „разбидомницата“ предполага морална укоримост в поведението на жените. Но възприемането само на жената като отговорна за разпада на семейството е субективно и често възниква във връзка с извънбрачните интимни, включително сексуални отношения, при които поне единият (или и двамата) участник е женен или обвързан. Но вината обичайно се прехвърля върху жената, като отговорността за разпада на отношенията се отдава изцяло на нея. Разбира се, междуличностните, особено интимните взаимоотношения, са комплексни, и макар изневярата да причинява значителен дискомфорт и страдание, е неточно да се отдава вината само на единия от двамата партньори, независимо от кой пол са. А припознаването това да е жената свръх опростява динамиката на взаимоотношенията и може да затвърди опасни стереотипи. И докато е напълно възможно някой, който е извън връзката, да стане част от нея и (постепенно) да измести единия от двамата партньори, възприемането, че само външният агент (особено ако това е жена) е активният и преднамерено деструктивен, а членовете на диадата (особено мъжът) са пасивни и „нищо неподозиращи“, или пък – че мъжът в диадата е „добронамерено“ или по-правилно – „доброкачествено“ пасивен (буквално – „той няма нищо общо, пък и от него нищо не зависи“), докато жената е „злокачествено пасивна“, защото, или не прави нужното, или – още по-зле – не прави всичко необходимо и всичко, което е по силите ѝ да задържи мъжа си в семейството, е стереотипно, свръх-опростено и напълно неточно. Още повече, че индивидите разполагат, а и се възползват от свободната си воля и свободната си възможност да правят съзнателни избори. И, разбира се, няма основание гледната точка, че за разпада на целостта на връзката основната вина е на външни фактори.

Отношението към изневярата е предопределено от социалните норми, културните очаквания и традиционните стереотипи към джендърните роли. Различните общества, не само в географски, но и в исторически план, поддържат относителна вариативност в гледищата си към извънбрачните интимни взаимоотношения и те може да предопределят начина, по който отделните техни представители се отнасят към извънбрачните взаимоотношения на мъжа или жената в дадена връзка. Например:

- Двойни стандарти: някои общества поддържат двойни стандарти, които толерират или дори опрощават изневяра от страна на мъжа, докато строго заклеймяват и напълно не приемат подобно поведение от жената. Това е особено силно не само при патриархални, а при патрилинейни общества, при които унаследяването се приема по мъжка линия, респективно – мъжът трябва да е сигурен, че законните (от брака му) наследници са негови биологични деца. Кое то изключва извънбрачни отношения от съпругата, а най-често и я задължава да встъпва в брака в девство.
- Социална стигма: жените, които поддържат извънбрачни отношения са изправени пред по-силна социална стигма и неприемане, в сравнение с мъжете. Кое то именно може да обясни защо значима част, а дори и респонденти, които отчитат, че не са чували никога нито думата „разбидомница“, нито „разбидомник“, са склонни да допуснат, че съществува само формата в женски род.
- Властови неравенства: изневярата може да е продиктувана и от различното възприятие по отношение възможностите (властовия ресурс) във връзката. В някои случаи мъжете може да се възприемат като „призвани“ или „неукорими“, дори и „недостижими“ за социалното неодобрение, докато не само обществото, но и самите жени може да усещат по-силен натиск по отношение спазването на правила и носенето на отговорност (включително и наказание) за постъпките си.

### **Възможната нова норма**

Заклучението е, че думата "разбидомница" не присъства в общата лексика, по-скоро може да бъде преценена като диалектна или регионална, която има специфично значение в определен контекст – „жена, която е развалила (чуждо) семейство“. Тук трябва да се направи уточнението, че в англоезичната литература съществува относително еквивалентен конструкт – ‘homewrecker’ (букв. „развалящ дома“), но в английския език понятието има чувствително по-широк смисъл, като включва всяка една причина, която „разваля дома“. В този смисъл – освен всякаква друга причина, това може да бъде и жена, било то външна за връзката, било то – и партньорката в диадични отношения, в това число и съпругата. Подобни думи често се използват за да опишат

определени социални или морални аспекти в специфични общности или региони. Значението на два отделни концепта в испанския език, каквито са „roba-marido” и „roba-esposas” например, също изразява неодобрението към „крадците” на съпруги или съпрузи, но и тук има ясна джендърна дихотомия. Така че – конкретизирането и натоварването на жените с „разбидомничеството”, което налага българският език, може да се смята за относително по-рядък феномен и това се случва чрез специфична дума, която се отнася до негативно поведение, свързано с разрушаване, особено, на чужди семейства.

Възприемането, че жената е единствената виновна за разпада на семейството, не е подкрепено от научни факти и е в разрез с модерните идеи за междуличностни взаимоотношения и отговорности в семейството. Разпадането на семейството е сложен процес, който обикновено е резултат от множество фактори и динамики във връзката. Проблемите от финансово естество, както по отношение неравномерното разпределение на средствата и материалните блага в семейството, така и по отношение неравните усилия за осигуряването им, често са стресов фактор в семейния живот и може да допринесат за разрива в брака. Още повече, когато единият или и двамата партньори споделят утвърдени, но неточни от гледна точка на съвременните обществени отношения джендърни стереотипи, подкрепящи тези, свързани с неравенството в разпределението на отговорности в семейството. Недостатъчната комуникация в диадата изобщо, както и липсата на разбирателство и уважение, може да доведат до недоволство, конфликти и, в крайна сметка – до разпадане на отношенията, включително и придружено с насилие – емоционално или физическо.

Този стереотип не само поддържа джендърни неравенства, но и създава пречки пред конструктивното разрешаване на проблемите във вътресемейните отношения. Осъзнаването от всички членове на семейството за техните роли и отговорности може да допринесе за по-здрави и равнопоставени взаимоотношения. Ролята на мъжа не трябва да бъде намалена, а отговорността да бъде разделена по справедлив начин. Развенчаването на стереотипа за отговорността на жената е ключова стъпка към постигането на равенство и справедливост в диадичните взаимоотношения.

Осъзнаването на влиянието на този стереотип може да послужи за основа на инициативи за промяна в социалните норми и ценности. Още повече, че е напълно неточно да се атрибутират проблемите на брака само спрямо единия пол.

Отдаването на отговорността за състоянието само върху единия партньор (в случая – жената) свръх-опростява динамиката на връзката и затвърждава опасни стереотипи. В стабилните брачни отношения и двамата партньори допринасят за благосъстоянието на връзката, а е и важно да общуват открито и да подхождат с разбиране към гледните точки на другия партньор, както и да работят заедно, в случай на възникнали проблеми. Промотирането на балансиран и характеризиращ се с емпатия подход е критично важен за изграждането на стабилна и равнопоставена връзка. Схващането, че жената е отговорна за „поддържането на домашното огнище“ се основава на традиционните възприятия към джендърните роли и отговорности в брака, които са дълбоко вкоренени в социалните норми. В тях жените често се очаква да са тези, които полагат грижата за останалите членове на семейството, които се грижат за дома. Кое се разпростира още по-далеч, за да достигне до схващането, че те са отговорни за поддържането на емоционалния заряд на брака, за поддържането на романтиката във връзката и цялостното добруване на семейството. Но идеята, че единствено жената е отговорна за „поддържането на искрата“ е не само несправедлива, но може да доведе до нереалистични очаквания и допълнителен натиск върху нея. Както от страна на партньора, така и – от външни за двойката фактори (хора).

Когато единият партньор е несправедливо държан отговорен за ситуацията във връзката, това може да доведе до неравенство по отношение на контрола. Стереотипът води до проблематична динамика във връзката, фрустрация, злоупотреба от гледна точка на контрол и сила, включително и финансова. Това може да ескалира до насилие, основано на пола и домашно насилие, заради традиционните джендърни стереотипи и очаквания, особено ако жената не се придържа към тях, не изпълнява по очаквания „идеален“ начин ролята си на съпруга.

**БИБЛИОГРАФИЯ:**

1. **Маринов, Д.** (2003а) *Народна вяра*, София: Изток-Запад.
2. **Маринов, Д.** (2003б) *Религиозни народни обичаи*, София: Изток-Запад.
3. **Петрова, Д.** (2023). Насилие, основано на пола: същност, форми и причини. Вторичната виктимизация като фактор за поддържането му. В: Трайкова, А., Касабов, О. (съст.). *Структурно насилие и човешко достойнство. Сборник статии от академична конференция*, София: Изток-Запад (30-46).
4. **Стойнев, А.** и кол. (1994) *Българска митология. Енциклопедичен речник*, София: 7М+Логис

**За автора/About the author:**

Николай Димитров е доктор по социална психология, доцент по Психология във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Научните му интереси са в сферата на общественото поведение, психологията на маргиналните групи, малцинствата, джендърните изследвания, медийната психология и комуникацията.

Nikolay Dimitrov holds a PhD degree in Social Psychology and is currently an Associate Professor of Psychology at the Faculty of Philosophy at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. His research interests are in the fields of Social Behavior, Psychology of Marginal Groups, Minorities, Gender Studies, Media Psychology and Communication.

*\*Материалът е създаден в резултат на сътрудничеството на автора с екипа на проекта „Многостепен подход към повишаване капацитета на професионалисти, работещи с жени и деца“, осъществен в партньорство между УНИЦЕФ-България и Фондация „Асоциация Анимус“.*